

BOSHLANG‘ICH TA‘LIMGA QO‘YILAYOTGAN ZAMONAVIY TALABLAR

Raxmatullayeva Nilufar Komiljonovna
Buxoro davlat pedagogika instituti
O‘zbek va rus tillari kafedrasini mudirasi
rahmatullayevanilufar971@gmail.com

Annotatsiya: ushbu maqolada “Boshlang‘ich ta‘lim konsepsiyasining” ahamiyati va ta‘lim mazmuniga qo‘yilayotgan zamonaviy yondashuvlar hamda o‘quvchilarning o‘qish va tushunish darajasini oshirish yuzasidan fikrlar yuritilgan.

Kalit so‘zlar: Boshlang‘ich ta‘lim konsepsiyasi, ta‘lim mazmuni, zamonaviy yondashuvlar, bilish, kompetensiya, o‘qish va tushunish darajasi, o‘qish savodxonligi.

Аннотация: В статье обсуждается важность «Концепции начального образования» и современные подходы к содержанию образования, а также идеи по улучшению чтения и понимания учащимися. Ключевые слова: концепция начального образования, содержание образования, современные подходы, знания, компетентность, уровень чтения и понимания, грамотность чтения.

Abstract: The article discusses the importance of the "Concept of Primary Education" and modern approaches to the content of education, as well as ideas for improving the reading and understanding of students. Keywords: the concept of primary education, the content of education, modern approaches, knowledge, competence, the level of reading and understanding, reading literacy.

O‘qish savodxonligini oshirish o‘qish darslarini tashkil etilishi bilan bo‘g‘liq. Boshlang‘ich sinflarning o‘qish darslari o‘z mohiyati, maqsad va vazifalariga ko‘ra ta‘lim tizimida alohida o‘rin tutadi. Negaki uning zaminida savodxonlik va axloqiy ta‘limiy tarbiya asoslari turadi. Shuning uchun ham boshqa predmetlar ta‘limini o‘qish ta‘limisiz tasavvur qilib bo‘lmaydi. O‘quvchi matnni to‘g‘ri, tez, tushunib o‘qish,

Respublikamizda “Boshlang‘ich ta‘lim konsepsiyasi” hamda boshlang‘ich ta‘lim uchun o‘quv dasturlari va o‘quv-metodik majmualarda o‘quvchilarning tayanch va fanga oid kompetensiyalarini shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, xalqaro baholash dasturlari asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida o‘qish savodxonlikni rivojlantirishning didaktik tizimini ishlab chiqish, o‘qituvchilarni o‘quvchilarda hayotiy ko‘nikmalarni tarkib toptirishga tayyorlashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish alohida ahamiyat kasb etadi. O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasida “yosh avlodning ijodiy va intellektual salohiyatini qo‘llab-quvvatlash hamda ro‘yobga chiqarish” kabi muhim vazifalar belgilab berildi. Bu esa, o‘qish

darlarida boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch va hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlarini aniqlashtirish, tayanch kompetensiyalarni tarkib toptirishning ijtimoiy pedagogik tizimini takomillashtirishni taqozo etadi. O'qish savodxonligi – shaxs o'zining bilim va salohiyatini rivojlantirish, jamiyatda o'z o'rnini topish maqsadiga erishishi yo'lida matnlarni tushunish, ulardan foydalanish, ular ustida mulohaza yuritish hamda ularga munosabat bildirish qobiliyati demakdir.

Ta'lim mazmuni va sifatiga qo'yilayotgan xalqaro baholash talablari bo'yicha o'quvchilarning quyidagi bilish darajalari baholanadi: Erkin va ravon o'qish; Matn ichidagi ma'lumotlarni olish va foydalanish; Tegishli matnni qidirish va saralash; So'zma-so'z ma'nosini tasvirlash; Shakl va mazmun ustida mulohaza yuritish; Sifat va ishonchlilikni baholash; Qarama-qarshiliklarni aniqlash va qayta ishlash; Xulosalarni umumlashtirish va hosil qilish. Ushbu bilish darajalari asosida o'quvchilarning mustaqil fikrlay olish, xulosalar chiqarish, taqqoslash, bir yoki bir nechta matnni to'liq va batafsil tushunish, bir nechta matnlardan ma'lumotlarni birlashtirish kabi fikrlash operatsiyalari shakllanadi.

O'qish savodxonligini oshirish o'qish darslarini tashkil etilishi bilan bog'liq. Boshlang'ich sinflarning o'qish darslari o'z mohiyati, maqsad va vazifalariga ko'ra ta'lim tizimida alohida o'rin tutadi. Negaki uning zaminida savodxonlik va axloqiyta'limiy tarbiya asoslari turadi. Shuning uchun ham boshqa predmetlar ta'limini o'qish ta'limisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. O'quvchi matnni to'g'ri, tez, tushunib o'qish, mazmunini o'zlashtirish bilan ilk bor o'qish darslarida yuzlashadi. O'qish darslari orqali o'quvchilarning Davlat ta'lim standartlari (DTS) talablari bo'yicha o'zlashtirishlari ko'zda tutilgan o'quv-biluv ko'nikmamalakalari hamda bilimlarni egallashlariga yo'l ochiladi. Aynan o'qish ta'limida insonning, avvalo, o'zligini, qolaversa olamni anglashga bo'lgan intilishlariga turtki beriladi. Shu maqsadda «O'qish kitobi» darsliklariga ona tabiat, atrofimizni o'rab turgan olam, Vatanimiz tarixi va bugungi qiyofasi, kattalar va bolalar hayoti, mehnatsevarlik, istiqloq va milliy-ma'naviy qadriyatlar, xalqlar do'stligi va tinchlik kabi turli mavzular bo'yicha atroflicha tushunchalar berishga mo'ljallangan badiiy, axloqiy-ta'limiy, ilmiy-ommabop asarlar kiritiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017. 6-son, 70-modda.
2. Qurbonova Maftuna, Umumiy o'rta ta'lim maktablari boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish kompetensiyalarini shakllantirish ahamiyati // Xalq ta'limi, 2020. 3-maxsus son, 29-33 bet.

3. Jo'rayeva, L. (2024). ALISHER NAVOIY ASARLARIDAGI KIYIM NOMLARINING LINGVOPOETIK VA LINGVOKULTROLOGIK TADQIQI. Development of pedagogical technologies in modern sciences, 3(3), 124-127.
4. Qurbonova Maftuna, Methods for improvement of training competitions for classifications leading on the organization of independent works // Экономика и социум, 2020. №6(73), с 432-437.
5. Zhiyankulovna, J. L. (2024). A Linguopoetic and Linguocultural Study of Craft Names in Alisher Navoi's Poetry. Journal of Intellectual Property and Human Rights, 3(4), 147-152.
6. Laylo, J. R. (2024). NAVOIY ASARLARIDAGI OZIYQ-OVQAT VA O 'SIMLIKLARNING LINGVOMADANIY TADQIQI. News of UzMU journal, 1(1.3), 299-302.
7. Jiyanqulovna, J. R. L., & Ilhomovna, S. D. (2024). O 'ZBEK TILI VA XALQINING SHAKLLANISHIDA ALISHER NAVOIY ASARLARINING O 'RNI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 44(4), 127-130
8. Tilavova, M. (2024). "ODAMIYLIK MULKI" ASARIDA QO'LLANILGAN FRAZEOLOGIK BIRLIKLARDA SINONIMIYA HODISASI VA ANTANAMIYA HODISASI. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 3(1), 62-67.
9. Tilavova, M. (2024). LINGUISTIC AND SPIRITUAL CHARACTERISTICS OF SOME PHRASEOLOGICAL UNITS IN TAHIR MALIK'S" HUMAN PROPERTY". Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 3(9), 26-30.
10. Latifova, M. . (2024). O'ZBEK TILIDA QO'SHMA SO'ZLAR TADQIQI (RAVISH SO'Z TURKUMIGA OID QO'SHMA SO'ZLAR MISOLIDA). Theoretical Aspects in the Formation of Pedagogical Sciences, 3(1), 53-57. извлечено от <http://econferences.ru/index.php/tafps/article/view/11411>